

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תצא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כט

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

לזכות
התגלותו של הרבי מלך המשיח

*

נתרם ע"י

הרוצה בעילום שמו

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!

To Dedicate This Publication

In Honor Of Your Family Or A Loved Ones

For More Info. Call:

(718) 753-6844 or (323) 934-7095

or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. הסיבות שלא לנדור המובאות ברמב"ם

נאמר בגמרא: „כל הנודר אף על פי שהוא מקיימו נקרא חוטא, אמר ר' זביד מאי קרא (=מאיזה פסוק למדים זאת?) – „וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא”², הא לא חדלת איכא חטא (=הרי שאם לא חדלת ונדרת ישנו חטא). כמו כן לומדים³ מגזירה שוה „חדלה חדלה” – „כתיב הכא (=נאמר כאן) כי תחדל לנדור”⁴ וכתבי התם⁵ (=נאמר שם) שם רשעים חדלו רוגו” – אשר „כל הנודר” אף על פי שמקיימו⁷ נקרא רשע”.

שני הלימודים מובאים להלכה בטור ושולחן ערוך⁸: „כל⁹ הנודר אף על פי שמקיימו נקרא רשע ונקרא חוטא”¹⁰ לעומת זאת, הרמב"ם (א) לא מביא בהלכות נדרים את הלימודים האמורים¹¹. (ב) הוא מביא מאמר

- (1) נדרים עו, ב.
- (2) פרשתנו כג, כג.
- (3) נדרים כב, א.

(4) והיינו (ראה דרישה שבהערה 9) דמהפסוק (הג"ל) עצמו יודעים שנקרא „חוטא” (ראה פרש"י* שם ד"ה כי תחדל „מכלל דאי נדר... איכא חטא” ועדו ברין שם ד"ה וילין), ומהגז"ש ד „חדלה חדלה” (שהובא בפנים) ילפינן דנקרא (גם), רשע” וראה הלשון והסדר בטושו"ע שנסמן לקמן הערה 8; וראה בהנשמן בהערה 10.

- (5) איוב ג, טז.
- (6) כ"ה גירסת הע"י. וכ"ה בהגהת הב"ח בגמרא שם.
- (7) להעיר מלשון רש"י הג"ל „דאי נדר ועבד ל”י, היינו – שקיים הנדר. ובפרש"י שם דף עז (ד"ה הא לא חדלת) כתב „אלא נדרת” ותו לא.
- (8) יר"ד ר"ג. וראה לבוש שם.
- (9) כ"ה הלשון בטושו"ע. ובטור שם מעתיק לשונות הגמרא. וראה דרישה שם סק"א.
- (10) ב' הענינים – ראה ט"ז שם סק"א דתלוי אם מצא פתח להרטה או לא. ובקרבן נתנאל לרא"ש נדרים פ"א ס"ח (אות ב), דהא דנק' רשע הוא בנודרי איסור (שנדרך כלל) נודר מחמת כעס (משא"כ בנודרי הקדש, דנק' רק „חוטא”). וכדבריו משמע לכאורה מפשטות המשך הגמ' שם (כב, א). וכן משמע מרמב"ם שבהערה הבאה.
- (11) קושיא גמורה אינה, כי בנוגע לרשע י"ל דנכלל*

(* וידועה השקו"ט אם הפירוש דמט' נדרים (גם עד דף כב) הוא מרש"י – ראה יד מלאכי ככלי רש"י ותוס' כו' אות ו. שם הגדולים להחיד"א מע' גדולים מערכת רש"י. ש"ד"ח (כרך ט) ככלי הפוסקים ט"ז ח אות ד.

חז"ל¹² שלישי אודות החסרון לנדור – בסוף הלכות נדרים אומר הרמב"ם „כל הנודר כאילו בנה במה ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו”.

וצריך ביאור: מדוע הרמב"ם אינו מביא את הלימודים הנ"ל מהפסוקים, אלא רק את האמור „כל הנודר כו” – שעליו לא מובא כל פסוק¹³? גם צריך להבין: ענין זה, שיש להמנע מלנדור, נאמר ברמב"ם כבר קודם, בהלכות דעות¹⁴, כשכותב כיצד צריכה להיות הנהגת

במ"ש בפ"א הכ"הכו „כנודרי רשעים כו' חייב כו' אסור כו' כנודרי כשרים לא נתחייב בכלום שאין הכשרים נודרים בדרך אסור וכעס”, ובכלל מאתים מנה דמונן שהוא חוטא. אבל עדיין צריך ביאור, דהו"ל לכתוב ענין זה (דהוי רשע וחוטא) בפני עצמו.

[וכבש"ס שם (כב, א) שמבאר שנק' רשע מגז"ש (וגם דנקרא חוטא – ראה הערה 4), אף שמפורש במשנה (שם ט, א)** „כנודרי רשעים כו' כשרים כו'” (שהובא ברמב"ם הג"ל), שרק „רשעים” נודרים (וראה השקו"ט בגמ' שם (ט, א-ב))] – להדגיש חומר ענין הנדרים, כדי שיהי' אדם נזהר בהם (וע"ד שמביא בסוף הל' נדרים (מובא לקמן בפנים) דהוי „כאילו בנה במה”)

- (12) נדרים כב, א. נט, א, ס. ב. יבמות קט, ריש ע"ב. וגיטין מו, רע"ב (וכנסמן במסורת הש"ס).
- (13) ברדב"ז הל' נדרים (וכן בסוף הל' שבועות) ציין המקור לדברי הרמב"ם „בפרק הנודר מן הירק”* (והוא בנדרים נט שם), ועד"ו בצפע"נ שם: כן מבואר בנדרים דף נט ע"א עיי"ש. ובפשטות כוונתם כי שם דוקא הובא מאמר ר"ג ע"ז ד, קונמות מצוה לאיתשולי עליהן משום דר"ג כו' המפורש ברמב"ם כאן.
- (14) ברמב"ם, וגם לא בש"ס (מקומות שבהערה 12). ולהעיר, שברש"י יבמות (שם ד"ה כאילו בנה) – על מרז"ל הג"ל „כאילו בנה במה”, כתב „דחוטא הוא דכתיב וכי תחדל לנדור וגו' הא לא תחדל והי' בך חטא”. ובתורה הנודר יבמות שם. גיטין שם הביא, די"מ דנפקא לן חדלה חדלה (ע"ש).
- (15) פ"ג ה"א.

(* ואף שבנוגע לניירות (שהוא נדר מכלל נודרי איסור – רמב"ם ריש הל' נירות) כתב הרמב"ם (סוף הל' נירות), האומר הריני נזיר... הי"ז רשע וניירות כוונתו רשעים הוא – דחוק לומר דסמיך ע"ז ושלכן אינו מביא בהל' נדרים (שלפנ"ז) ד, דנק' רשע. חוטא

** ומובא בגמרא (שם כב, א) – בהמשך למ"ש ש, נק' רשע” אף אגן נמי תינא כנודרי רשעים כו'.

(* אבל בסמ"ט שם: פרק קונס (והוא שם דף ט). ובמדגל עזו שם ציין לב' מקומות הנ"ל. ומסיים „ומייתי לה בכמה דוכתי”. וראה לקמן הערה 27.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלילה".

מעייין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטוהרה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ילקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

התמיהה גדלה לאור העבודה – שבטור ושולחן ערוך²⁰ הדבר כן²¹ מובא²²!

הרדב"ז²³ מסביר, שאת המשך המאמר של רבי נתן, והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן מפרש הרמב"ם באופן הבא: „אם הוא ירא שמא יבא לידי מכשול ומקיים נדרו ואינו שואל עליו הוי (=הריהו) כאילו הקריב עליה קרבן, אבל אם ברי (=ברור) לו שלא יבא לידי מכשול – אם רצה לקיים יקיים“.

אך לכאורה לא „חלק“ לפרש כך ברמב"ם: (א) מפשטות לשון הרמב"ם „כל הנודר כאילו בנה במה ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו...“ משמע, שכשם שתחילת המאמר עוסק בכל צורה של נדר („כל הנודר“), כך גם ההמשך „אם עבר ונדר“ פירושו – בכל אופן שהוא, הן אצל „ירא שמא...“, והן גם אצל מי

האדם בכלל בנוגע לדברי העולם – מאלו צריך להתנזר ומאלו אין צורך – וזה לשונו: לפיכך ציוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעתו התורה בלבד, ולא יהא אוסר עצמו בנדריים ובשבועות על דברים המותרים. כך אמרו חכמים¹⁵ לא דיך מה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים“.

ולא מחוור: מדוע הוא לא מביא שם את החיסרון בנדריים שבמאמרים הנ"ל, ש„כל הנודר... נקרא חוטא (פושע), כאילו בנה במה“? – הרי אלו חמורים יותר מהטענה לא דיך... –

ב. מדוע מצטט הרמב"ם רק מחצית מדברי ר' נתן?

הדבר יובן בהקדים ביאור דברי הרמב"ם בהלכה הנ"ל: „כל הנודר כאילו בנה במה, ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו כדי שלא יהא מכשול לפניו“.

המקור להלכה זו, הוא מאמר רבי נתן המובא כמה פעמים בש"ס¹⁶, אותו מסיים רבי נתן: „והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן“¹⁷. ואין מובן: מדוע לא מביא הרמב"ם גם את סיום המאמר, המבטא יותר את גודל החטא כאשר האדם לא נשאל על הנדר (ובמילא – מקיימו), שכאשר מקיימים את הנדר¹⁸ – כאילו מקריבים קרבן על הבמה?¹⁹

20 יו"ד סי' רג ס"ג. וכן הובא בראב"ד סוף הל' שבועות. סמ"ג מל"ת רמב בסופה.
21 ההוספה בטורש"ע, הנודר כאילו בנה (בונה) במה בשעת איסור הבמות" הוא (בלשון הב"ח שם), לפי שהרא"ש נדרים (כב) פירש כאילו בנה במה בשעת איסור הבמות (לכן כתב רבי' כו"). וכ"ה ברש"י יבמות וגיטין שם: ר"ן נדרים שם (ראה ב"י וב"ח לטור שם). וי"ל (וראה ב"ח שם) שמביאו – כדי לשלול הפירוש (רש"י נדרים כב, א) כאילו בנה במה, לעבודת כוכבים*. וברמב"ם י"ל דלא פירשו, כי מעתיקי דברי התלמוד כצורתם וכלשונם (וראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ה). ולהעיר שהרמב"ם מקדים אמרו חכמים.

22 עוד שינוי בין הרמב"ם וטורש"ע: ברמב"ם באה ההלכה ד, כל הנודר כאילו בנה במה" בסוף הל' נדרים, ובטורש"ע – בתחלת הל' נדרים.
ויש לומר ע"פ המבואר כמ"פ החילוק בין הרמב"ם והטורש"ע (ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 402. ועוד), דהטורש"ע ענינו בכדי שהאדם ידע את המעשה, ולכן מתחיל בחומר ואחרת הנדרים, שנוגע למעשה בפועל שאינו רצוי להדיר (ואיזה נדרים משבחים – ראה לקמן טורש"ע להערה 30). ורק אח"כ באו פרטי הלכות נדרים:
משא"כ ספר היד להרמב"ם הוא כמ"ש בהקדמתו, חיבור זה מקבץ לתורה שבכ"פ כולה .. שאדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואח"כ קורא בזה ויודע ממנו תורה שבע"פ כולה כו", היינו לימוד וידיעת הדינים. ולכן כתב הסדר כמו שהוא בידיעת הדינים, שמתחיל בהגדרת ענין הנדרים, פרטי הדינים הנדרים, ולבסוף ההלכות – מוסף בנוגע למעשה, מתי לנודר או שאין לידור כלל וכו' (ועד"ז הוא בסוף כל הלכה שבספר הפלאה. וכ"ה בב"מ ברמב"ם).
23 סוף הל' שבועות. וראה גם מגדל עוז שם.

(* ולהעיר מרש"י סוטה ד. טע"ב ד"ה במה) – וראה תוס' שבהערה 13 – זחר חדש רות צ. טע"ד.

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א
ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משגיח ומשפיע

בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770

ניהל הבית חב"ד

בנמלי התעופה

ובחברת "אל על" במיוחד

וזכה שהרבי שלח המצות ע"י

ואמר עליו "אונזער יקותיאל"

נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770

והדפיסם ב"תקות מנחם"

ניהל "ועד המחנכים"

פעל במרץ בעניני שלימות הארץ

ראש מטה שירה וזמרה

לקבלת פני משיח צדקנו

קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם

השאיר דור ישרים יבורך

הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים

ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"

י"ב תמוז ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידיו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

ש"ברי לו...²⁴.

ב) כיצד יתכן ברי לו שלא יבוא לידי מכשול – הרי אמרו חז"ל במשנתם²⁵, "אל תאמין בעצמך", והם אסרו על האדם להעמיד את עצמו בנסיון²⁶.

ג. הרמב"ם מבדיל בין נדרי איסור ונדרי הקדש

לכאורה ניתן לתרץ זאת על פי דיוק לשון הרמב"ם, "כל הנודר כאילו בנה במה" – שלא בככמה מקומות בש"ס²⁷ (ובדומה לכך בשולחן ערוך²⁸) בהם נאמר, "הנודר" סתם – ויש לומר כוונת הרמב"ם בזה:

הרמב"ם ממשיך ומסיים את ההלכה, "ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו... במה דברים אמורים בנדרי איסור אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן...". מכך שהרמב"ם מחלק בין נדרי איסור ונדרי הקדש רק בחלק השני של ההלכה – לגבי, "ואם עבר ונדר", שאז בנדרי איסור, "מצוה להשאל על נדרו", ואילו בנדרי הקדש מצוה לקיימן ולא ישאל עליהן אלא מדוחק – ולא בחלק הראשון של ההלכה, כל הנודר (מלכתחילה) – מוכח, שהענין הראשון ("כל הנודר כאילו בנה במה") הוא לא רק בנדרי איסור, אלא גם בנדרי הקדש.

[וכך נאמר בפירוש ב'פרישה'²⁹, שמאמר רבי

24) אלא ש"י"ל, דלא קאי על זה שנודר, כדי לכוון דיעותיו ולתקן מעשיו כו" (ושבסוף הל' נדרים שם הכ"ג), שעליו כתב (שם), הרי זה זריז ומשובח", אלא, "שלא ירבה (אדם) בנדרי איסור ולא ירגיל עצמו בהם". ואח"כ מוסיף, "כל הנודר" – היינו שאר כל הנודרים (שלא באופן הנ"ל). אבל דוחק הוא. וראה לח"מ סוף הל' ערכין. וראה לקמן הערה 30.

25) אבות פ"ב מ"ד.

26) סנהדרין קו, רע"א. ובכל יום מבקשים (בברכת השחר) אל תביאני לידי נסיון (ברכות ס, ב).

27) נדרים כב שם. יבמות וגיטין שם. אבל בב' המקומות האחרים בנדריים שם, "כל הנודר".

28) ובטור הובא מאמר ר"נ בתוספת, "כל". ולהעיר מבי"ש שם שהביא המאמר, מפ"ג דנדרים" והעתיק תיבת, "כל".

29) לטור יו"ד שם סק"ז.

ודוחק גדול לומר שכתב כן רק בנוגע לצדקה ולא בנוגע לשאר נדרי הקדש. וראה שם סק"ח וסק"א. ולהעיר מאגודה (הובא בכרכ"ל שו"ע יו"ד שם ס"ה): הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע יש מפרשים אפילו בנודר בעת צרה דהא על כל הנדרים מייית לה. וראה טושו"ע יו"ד שם ס"ד בנוגע לצדקה.

נתן מדבר אפילו אודות נדרי צדקה, כי "אף על גב שמצווה הוא ליתן צדקה, מכל מקום כשהוא נודר ומחייב את עצמו בנדר נראה כאילו הוא מוסיף על מצות השם יתברך, כאילו אין השם יתברך השלים חוקיו במה שצוה אותו".

ולכן הרמב"ם מדייק, "כל הנודר" – לכלול בכך גם את נדרי הקדש³⁰.

לפי זה מתורץ גם מדוע הרמב"ם לא מביא את המשך דברי ר' נתן, והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן": היות ו"כל הנודר כאילו בנה במה" מוסב גם על נדרי הקדש – הרי אם הרמב"ם היה ממשיך, והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן, היה זה בסתירה להמשך דבריו, "במה דברים אמורים בנדרי איסור אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן ולא ישאל עליהן אלא מדוחק שנאמר נדרי לה' אשלם". שכן, אם קיום הנדר נחשב תמיד, "כאילו הקריב עליה קרבן" – כיצד יתכן לומר אודות נדרי הקדש, "מצוה לקיימן"?

[ועל פי זה מתורץ מה שהרמב"ם לא מביא, "כל הנודר כאילו בנה במה" בהלכות דעות, משום ששם מדובר אודות פרישות מענייני העולם ונדרי איסור; אך לא מדובר שם אודות נדרי הקדש].

ברם, עדיין נותר לא מובן: מכיוון שגם

30) דאף שבא בהמשך לב' הלכות שלפנ"ו שמדובר בנדרי איסור, הרי מזה שהתחיל זה בהלכה בפ"ע משמע שכולל הכל. ואף שכתב (הל' ערכין וחרמין פ"ח הי"ב), "שהקדשות וחרמין והערכין מצות וראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו כדי לכופף יצרו ולא יהי' כילי כו", הרי מסיים שם, "אעפ"כ אם לא הקדיש ולא העריך ולא החריס מעולם אין בכך כלום הרי התורה העידה ואמרה כו' לא יהי' כך חטא". והיינו לאדם שמרגיש בעצמו כילי כו', גם עליו אמרים שאם לא הקדיש כו' אין בכך כלום. אבל לאדם שאינו כילי ואינו צריך לנודר להקדש כדי לכופף יצרו – עליו אמרים, "כל הנודר כאילו בנה במה" (וראה לח"מ שם).

והרי גם בנדרי איסור כתב הרמב"ם (הל' נדרים שם הכ"ג – הובא בלח"מ הנ"ל) ד"מי שנדר נדרים כדי לכוון דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח", ואעפ"כ ממשיך בהכ"ד ואילך ש"לא ירבה אדם בנדרי איסור כו' כל הנודר כאילו בנה במה כו"³¹.

וראה לעיל הערה 24.

(* משא"כ בטושו"ע שם שהתחלת הסימן היא בהחסרון ושלא ינדרו. ואח"כ בא (בס"ג) אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן כו'. ולבסוף (ס"ז) מי שנדר נדרים כדי לכוון דעתו כו' (שבדומים הכ"ג כ"ד) – נדר הרצוי. ולהעיר שהסתמך להטי"ב בשו"ע איזה דברים משובחים (ואח"כ) ואיזה הם מגונים.

ש"נתן' ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע", ועתה עומדים בתקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיומו וחותרו בפסוק, "ויהי נועם ה' אליקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", ש"תשרה שכינה במעשה ידיכם"⁷, שזהו תשלום השכר על כללות מעשינו ועבודתינו.

* * *

מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל – "המעשה הוא העיקר"⁸:

לפרסם בכל מקום ומקום שעומדים בסיומו וחותרו דמעשינו ועבודתינו ("כי תצא למלחמה על אויבך"), ובהתחלת התקופה תשלום השכר, "מתן שכרן של צדיקים" ("כי תבוא אל הארץ גו' וירשתה וישבת בה"), ובהתאם לכך צריכה להיות העבודה גם בעניינים השייכים לימות המשיח, החל מלימוד התורה בענייני משיח וגאולה וביהמ"ק, ועוד ועיקר – מתוך מנוחה והתיישבות, שמחה וטוב לבב, כולל גם ע"י עריכת התועדויות של שמחה, ובמיוחד בשייכות לשמחת נישואין ושבעת ימי המשתה (כולל גם חיזוק "מנהג ישראל" לערוך סעודת עניים), מעין ודוגמא והכנה לקיום היעוד "אז (לעתיד לבוא) ימלא שחוק פיננו"⁹, אשר, בדורנו זה, שנשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, ששמו השני "יצחק", ע"ש הצחוק והשמחה, הוא נשיא השמיני ("אז" בגימטריא שמונה) להבעש"ט, נעשה הענין ד"ימלא שחוק פיננו" (לא בלשון עתיד, "אז", אלא) בלשון הווה.

(משיחות ש"פ תצא, י"ד אלול תנש"א)

6) תבוא כט, ג.

7) פרש"י עה"פ.

8) אבות פ"א מ"ז – שלומדים בשבת זו.

9) תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א.

הוספה בשורת הגאולה

לח.

והדגשה מיוחדת בכהנ"ל ב(חודש אלול ד) שנת ה'תנשא"א – "תנשא" בלשון ציווי – הן בנוגע להתגלות וביאת המשיח ש"נשא גוי" מאד"1, והן בנוגע להנישואין דכנס"י והקב"ה שבימות המשיח, ובלשון הילקוט שמעוני²: "שנה שמלך המשיח נגלה בו . . . עומד על גג בית המקדש . . . ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

* * *

תלמידי הישיבה נקראים "תמימים" ע"ש שלומדים "תורת ה' תורה הנגלית ותורת החסידות תמימה"³, ולא עוד אלא שהלימוד דפנימיות התורה הוא בהבנה והשגה . . . מעין ודוגמת והכנה להמעמד ומצב דימות המשיח ש"יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו"⁴.

וגם (ולכן) נקראים "חיילי בית דוד" שמנצחים את המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך", ופועלים התגלות וביאת משיח בן דוד באופן ד"ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁵, כלשון הכתוב בסיום וחותרם מזמור פ"ט בתהלים.

ולהעיר שתקופה זו (שמתוארת בסיום מזמור זה) נסתיימה כבר לאחרי מעשינו ועבודתינו במשך ארבעים שנה מהסתלקותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שניתוסף בהפצת המעיינות חוצה באופן

(1) ישע'י נב, יג.

(2) ישע'י רמז תצט.

(3) שיחת שמח"ת תרנ"ט – "התמים" ח"א ע' כה.

(4) רמב"ם בסיום וחותרם ספרו "משנה תורה".

(5) כדברי כ"ק אדנ"ע בשיחתו הידועה בשמח"ת תרס"א (נדפסה בלקו"ד ח"ד תשפז, ב ואילך. ועוד).

לקוטי

תצא

שיחות

נדרי הקדש נחשבים "כאילו בנה במה" – מדוע מצוה התורה להשאיר את ה"מכשול לפניו" (ה"במה") ולא לבטל אותה, על-ידי שיישאל על נדרו (כמו בנדרי איסור^{30*})?

ד. הסברות השונות מהו חסרון וחטא הנודר

ויש לבאר בכל זה – בהקדם:

הענין של "כאילו בנה במה" נאמר ברמב"ם – וכך גם בגמרא – רק לגבי נדרים (כל הנודר), אך לא לגבי שבועות [על אף שבכמה מקומות בהלכות נדרים כולל הרמב"ם את שניהם³¹, "הנודר או הנשבע...". יתר על כן: בהלכות דעות, כאשר הרמב"ם מדבר כאמור אודות החיסרון לאסור על עצמו דברים המותרים, הוא כולל נדרים ושבועות ביחד].

הדבר מוכח מסוף הלכות שבועות, שם אומר הרמב"ם: "וטובה גדולה היא לאדם שלא ישבע כלל", וממשיך "ואם עבר ונשבע (בדומה ללשונו לגבי נדר בסוף הלכות נדרים: "ואם עבר ונדר") שיצטער..." – ואינו אומר על כך "כאילו בנה במה".

הרגצ'ובי³² מסביר זאת: דגבי שבועה דהוא איסור גברא ולא חל האיסור על שום דבר לא שייך לומר כאילו בנה במה³³ דהאיסור הוא השבועה ולא דבר אחר".

ההסבר בזה:

בטעם הדבר, מדוע נאמר כי מי שנודר "כאילו בנה במה", אומר הר"ן³⁴: "נראה בעיני דלהכי מדמינן לה לבונה במה משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קא עביד, דרחמנא אסריה במילי דאיסורא ואיהו נמי אסר אנפשיה" (=לכך מדמים אותו לבונה במה, כי הנודר סבור שהוא

30* ראה תוס' רי"ד נדרים (ס, ב) שע"י השאלה עוקר (גם) נדר שנתקיים "שלא יתחשב כמקריב קרבן בבמה בשעת איסור הבמות והאיסור שנהג נמצא שנהג בו בלא נדר". וראה גם צפ"ע לרמב"ם סוף הל' נדרים.

31 ראה שם פ"א הי"ד (לגבי המצוה לקיים). וראה פ"ד הי"א. פ"ה הי"ד טו, וכו"כ פעמים בפרקים שלאח"ו.

32 צפ"ע סוף הל' שבועות.

33 להעיר גם מחדא"ג מהרש"א יבמות שם סד"ה בהפרת נדרים.

34 נדרים כב שם (הובא במפרשי הטור שם). וראה ערו"ת תוס' רי"ד גיטין שם.

עושה מצוה, שה' אסר עליו דברים אסורים וגם הוא אוסר על עצמו). ועל כך אומרים "דטעי, דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים, אזהריה דלא לויסיף עליה לבנות במה ולהקריב בחוץ, הכא נמי נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע (=אך הוא טועה, ואדרבה, כמוהו כבונה במה – כמו ששם ברור שה' ציוה להקריב קרבנות בפנים (במקדש), אך הזהיר שלא להוסיף על כך לבנות במה ולהקריב בחוץ, כך גם כאן: ברור שה' אסר עליו דברים האסורים, אך בהוסיפו על מה שאסר ה' הוא פושע), כענין שאמרו בירושלמי בפרק 'פותחין'³⁵: לא דיך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים".

את ההסבר האמור ניתן לפרש בשני אופנים – במה מתבטא חסרון וחטא הנודר: א) בפעולת הגברא, שהוא אוסר על עצמו ענינים שהתורה לא אסרה עליו. ב) בחפצא, בכך שעל-ידי הנדר שלו נוצר חפץ של איסור, שהתורה לא אסרה.

[בסגנון אחר קצת: האם האיסור הוא מצד הפועל והפעולה, או מצד הנפעל].

וגם בנדרים ליתן צדקה, ובכלל נדרי הקדש – על אף ששם לא נוצר חפצא של איסור, ניתן (על פי דברי הפרישה³⁶ הנ"ל סעיף ג') לפרש את החסרון בכך בשני אופנים (בדומה לאמור בנדרים איסור): א) החסרון הוא בעצם הנדר – מעשה הגברא, שהוא מוסיף על מצות השם יתברך (הוא מחייב את עצמו בצדקה וכיוצא בזה) במה שהקדוש-ברוך-הוא לא חייב אותו; ב) החסרון הוא מצד הנפעל – נוצרה חלות חיוב חדשה של צדקה וכדומה על נכסיו (בדומה להנ"ל בנדרים איסור, שהוא יצר חפץ של איסור).

ה. לפי הרמב"ם החסרון בנדר – יצירת "חפצא" של איסור

על פי זה יומתק דיוק הלשון – בגמרא וברמב"ם – "כאילו בנה במה", לא כמו הלשון בשולחן ערוך "כאילו בונה במה"³⁷, שיש לפרשו:

(35) נסמן בהערה 15.

(36) שבא לבאר דברי הר"ן הנ"ל בפנים.

(37) ובפרישה לטור שם סק"ז נעתק הלשון "כאילו בונה במה". אבל צ"ע אם אפשר לדייק כזה בדפוסים.

לשבועה, שכן: אם מצד מעשה הגברא, הרי הדבר דומה גם בנוגע לשבועה.

1. תירוץ דברי הרמב"ם בהתאם לאמור

לפי זה מובן גם החילוק בין דברי הרמב"ם בהלכות דעות והלכות נדרים:

בהלכות דעות מדבר הרמב"ם אודות (פעולות הגברא, שזה כולל כמה ענינים: החל מההנהגה הכללית של פרישה מדרכי העולם באופן ש"לא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה... וכיוצא בהן"), אשר "דרך רעה היא ואסור לילך בה. המהלך בדרך זו נקרא חוטא שהרי הוא אומר בנזיר..."; ובדומה לכך בענינים פרטיים "שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעתו תורה בלבד, כנ"ל, שלגבי ענין זה שווים נדרים ושבועות (כמו שהרמב"ם ממשיך שם), כי, פרישות הגברא מ"דברים המותרים" – אין כל הבדל באיזו דרך היא נעשית⁴⁴;

לעומת זאת בהלכות נדרים מדבר הרמב"ם אודות החסרון מצד החפצא, שהוא יצר דבר איסור. לכן הוא אמר דוקא שם "כאילו בנה במה", ולא לגבי שבועות, כנ"ל.

וזהו גם הטעם מדוע הרמב"ם לא מביא כאן "כל הנודר אף על פי שמקיימו נקרא חוטא" או "נקרא רשע", מכיוון שבהלכות נדרים מדבר הרמב"ם רק אודות החידוש והענין המיוחד לגבי נדרים – כלומר, מה שהנודר יוצר חפץ של איסור (ולכן "כל הנודר כאילו בנה במה, כנ"ל), מה שאין כן זה ש"נקרא רשע" ו"נקרא חוטא", שם תואר הגברא, אינו ענין מיוחד ביחס לנדרים, ובדומה לנאמר בגמרא⁴⁵ "כל היושב בתענית נקרא חוטא".

ותוכן ענין זה – החטא שיש בנדרים מצד הגברא – מביא אכן הרמב"ם בהלכות דעות, ש"המהלך בדרך זו (שהוא פורש מעניני העולם) נקרא חוטא", ובהמשך לזה: "לפיכך ציוו חכמים... ולא יאה אוסר עצמו בנדרים ושבועות על דברים המותרים... (ובכלל זהו

44) וגם אם פורש עצמו (סתם) גם לא ע"י נדר ושבועה, ובכלל זה היושב בתענית – ראה רמב"ם שם (הובא לקמן בפנים בסוף הסעיף).

45) נדרים י, א. וכ"ה בתענית יא, א.

אלו שמתענים תמיד ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית⁴⁶."

2. הייחוד בנדרי הקדש היוצרים "חפץ של מצוה"

על פי כל זה יובן גם החילוק בין נדרי איסור ונדרי הקדש:

בנדרי איסור, שעלידי הנדר שלו נעשה חפצא של איסור, ובמילא הוא עשה חפצא המהווה "מכשול לפניו" – לכן "מצוה להשאל על נדרו כדי שלא יהא מכשול לפניו".

לעומת זאת בנדרי הקדש, הנדר שלו יצר (לא חפצא של איסור, כי אם אדרבה) חלות חיוב של צדקה (וכיוצא בזה בשאר הקדשות); ולכן החפצא אינו ענין של "מכשול לפניו" – אדרבה, זהו חפצא של מצוה, "מצוה לקיימן".

וזהו גם הדיוק בהשוואה "כאילו בנה במה": בנין במה, באם הוא נעשה מלכתחילה לא לשם פעולה אסורה – אין בו כל איסור⁴⁷. אין זו אלא הכנה בלבד⁴⁸ לפעולות בבמה, העשויות להוות איסור (הקרבת קרבן) או מצוה (מקום כבוד לאביו ורבו, קריאה בתורה, אמירת דברי התעוררות ממקום "גבוה" – כלשון הכתוב⁴⁹: "על הר גבוה עלי לך... הרימי בכח קולך... וכיוצא בזה), או דבר הרשות וסתם.

ולכן לא מביא כאן הרמב"ם את הפסוק המפורש⁵⁰ "מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת", שזו מצוה עשה מן התורה לקיים את נדרו, כמו שהרמב"ם אומר קודם⁵¹,

46) וראה לח"מ שם.

47) ראה רמב"ם הל' בית הבחירה (פ"א ה"ג), כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית ה' ולהקריב בהן קרבן, דאסור גם לבנות בית ה' במקום אחר, לא רק איסור הקרבה בבמות (ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 501 הערה 12), אבל עכ"פ צ"ל בית ה'. ואכ"מ.

48) ראה לעיל הערה 39-38.

49) ישע"י מ, ט.

50) פרשתנו כג, כד.

51) הל' נדרים פ"א ה"ד. ולהעיר דשם כולל נדרי איסור עם נדרי הקדש (וראה רדב"ז שם). ועד"ו בסהמ"צ מ"ע צד

אלא מכיוון שהם "נדרי לה'⁵²", זה (לא איסור וחיוב פרטי שלו, אלא הדבר) נעשה ענין לה'⁵³, לכן – "אשלם".

ח. הלימוד מהאמור בנוגע להבטחת הגאולה ע"י הקב"ה

בנוגע לענין שהזמן גרמא, שבע דנחמתא – שבועת⁵⁴ הקדוש-ברוך-הוא להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, ובכלל על הגאולה⁵⁵, זהו ענין שהקדוש-ברוך-הוא הבטיח, ויתירה מזו – קשר את עצמו כביכול בשבועה, ויתר על כן: עלידי זה נעשה בחפצא של העולם – מכיוון שדיבורו של הקדוש-ברוך-הוא חשיב מעשה, אשר – מצד המציאות של העולם, נדרש" שבני ישראל יכנסו לארץ ישראל, ושתבוא הגאולה האמיתית והשלמה עלידי משיח צדקנו.

ולכן, כאשר רק בני ישראל יעשו תשובה הרי "מיד הן נגאלין"⁵⁶, ולא ייתכנו כל מניעות ועיכובים חס ושלוש מצד משהו בעולם, שכן אדרבה – העולם דורש שתבוא הגאולה, ותבוא במהרה בימינו ממש.

(ע"פ שיחות כ"ף מנ"א תשד"מ)

(וראה רמב"ן בסהמ"צ שם). וראה מפרשי סהמ"צ שם. צפ"ג להרמב"ם סוף הל' נדרים [ובהכותרת להל' נדרים לא חילק וכתב (מצוה א) "שישמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדרת"].

אבל במנין המצות שבריש ספר היר מ"ע צד כתב המצוה רק בנדרי הקדש, לקיים אדם כל מה שיוציא בשפתיו מקרבן או צדקה וכיוצא בהם, ומביא (רק) הכתוב "מוצא שפתיך תשמור ועשית". ומדברי הרדב"ז הנ"ל מובן, שלכן גם ביד הביא ב' הפסוקים. ואכ"מ.

52) משא"כ נדרי איסור גם כשנודר "לכוון דעותיו ולתקן מעשיו" שאו הרי זה, זריו ומושבח" – הרי, דרך עבודה לשם ה' (רמב"ם הל' נדרים פ"א ה"ג) ולא "לה'".

53) ראה כס"מ כאן: דברי טעם הם דלמה יגרע כח ההקדש להשאל עליו כו'. ד"ל שכוונתו כנ"ל (בפנים).

54) להעיר מפרשי עה"ת ואתחנן בתחלתו ד"ה בעת ההיא, "שמא הותר הנדר", ובחוקת כ, יב בסופו ד"ה לכן לא תביאו פי', [בשבועה].

55) ראה לקו"ש [המתורגם] חכ"ה ע' 315 ובהערה שם.

56) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.